

ГЕОПРОСТОРОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ САДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Дрозд Петро Васильович

здобувач вищої освіти магістерського рівня
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Костюк Віталій Степанович

кандидат біологічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Значну частину обсягу продовольчого балансу України складає продукція садівництва. Садівництво є традиційною галуззю сільського господарства України та має багатовікову історію. Одним із важливих значень садівництва є вироблення виключно цінних продуктів харчування, окремі з яких характеризуються цінними лікувальними властивостями [6].

Природно-економічний потенціал України сприяє формуванню високих урожаїв плодово-ягідних культур. Враховуючи ці особливості, країна має можливість забезпечувати не лише власні потреби у продукції плодово-ягідних культур, а й експортувати її у країни Європи. Проте, відповідно до статистичних звітів, протягом останніх років ефективність виробництва плодово-ягідних культур має негативну тенденцію, що проявляється у різкому зменшенні обсягів виробництва та споживання плодово-ягідної продукції, значному скороченні плодоносних площ багаторічних насаджень, планомірному зменшенні питомої частки молодих садів, відсутності необхідної фінансової підтримки з боку держави. Усі вищеперераховані чинники призвели до збитковості виробництва продукції галузі садівництва у переважній більшості сільськогосподарських підприємств [1, 2, 4].

Відповідно до статистичних даних [3] найбільші площі насаджень протягом 2021-2023 рр. фіксувалися по культурах зерняткових (яблуна, груша, айва) (у середньому 100,23 тис. га), найменші – по культурах горіхоплідних (горіх волоський, фундук) (19,07 тис. га). Проте, площі насаджень плодових та ягідних культур протягом останніх років мають тенденцію до зниження за всіма видами – у середньому на 16,86%. Найбільше зменшення площ насаджень зафіксовано по виноградниках (-24,86%), що ймовірно, пов'язано, насамперед, із веденням бойових дій та окупацією територій на півдні України, де зосереджені найбільші їх площі. Найменше скорочення площ відмічене по культурах ягідних (-14,02%) та культурах зерняткових (-12,11%), насадження яких представлено по всій території України (Рис. 1).

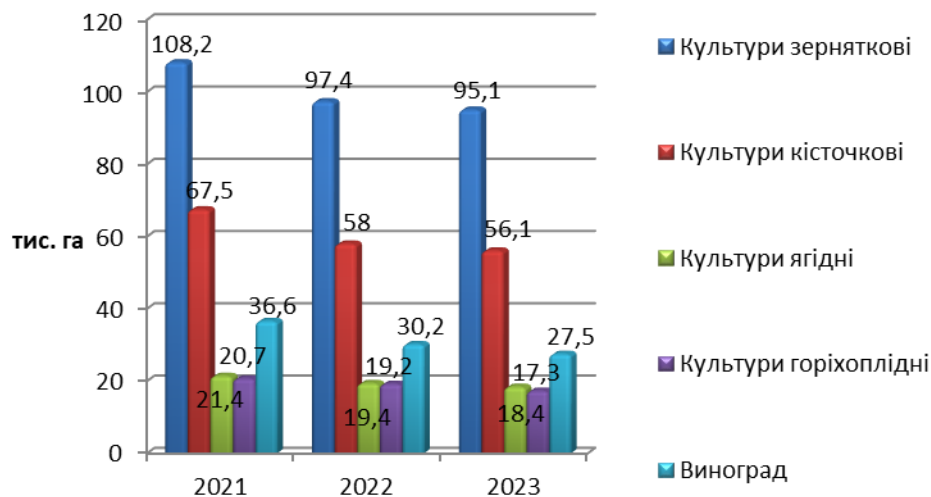

Рис. 1. Динаміка загальних площ насаджень плодкових та ягідних культур господарствами різних категорій

Найбільш продуктивними регіонами з виробництва фруктів в Україні є Чернівецька, Вінницька, Хмельницька, Львівська, Дніпропетровська, Полтавська та Закарпатська обл., де традиційно займаються садівництвом через сприятливі природно-кліматичні умови вирощування фруктових дерев.

Одночасно з цим, при невисокому рівні виробництва плодів та ягід виникають значні труднощі з їх збутом. Причинами цього слід вважати нерозвиненість реалізаційної інфраструктури та втрати зовнішніх ринків збуту [5].

У табл. 1 наведено баланс плодкових та ягідних культур в Україні за 2021-2023 рр. Незначне зростання виробництва продукції у цей період спостерігалось протягом 2022-2023 рр. і сягало 0,06%, обсяги переробки збільшилися на 0,67%, фонд споживання підвищився на 16,55%. Такі показники зумовлені проблемами зі збутом продукції внаслідок повномасштабного вторгнення, частковим порушенням логістики через пандемію Covid-19, зниженням цін реалізації та закупівлі виробниками тощо.

Таблиця 1
Динаміка зміни плодкових та ягідних культур в Україні за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023
Урожайність, т з 1 га	11,73	11,61	11,9
Виробництво, тис. т	2235,12	1994,76	1995,91
Витрачено на корм і втрати, тис. т	285	234	220
Переробка, тис. т	597	574	601
Фонд споживання, тис. т	2445	2469	2930

Встановлено, що площі насаджень плодкових та ягідних культур протягом останніх років мають тенденцію до зниження за всіма видами – у середньому на 16,86%.

Основними пріоритетними напрямками збільшення врожайності та розвитку садівництва в Україні є збільшення обсягів вирощення органічної продукції, селекція нових сортів плодів та ягід, проведення заходів щодо підвищення врожайності культур, збільшення площ насаджень, розширення ринків збуту товарної продукції.

Розширення ринків збуту плодово-ягідної продукції сприятиме збільшенню обсягів реалізації продукції, що сприятиме збільшенню доходів як для підприємств, так і держави. Вагоме значення у цьому контексті належить оптовій та роздрібній торгівлі, експорту, а також інфраструктурі ринку, які визначають обсяг товарного обороту продукції плодів та ягід.

Список літератури:

1. Бурляй О.Л., Бурляй А.П., Харенко А.О. Сучасний стан розвитку садівництва в Україні // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. – 2013. – Вип. 82. – С. 249-259. -
2. Гриник І.В., Омельченко І.К., Литовченко О.М. Шляхи подолання проблем у розвитку садівництва України. Садівництво. – 2012. – Вип. 65. – С. 5-19.
3. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Економіка та організація промислового садівництва України: монографія / О.М. Шестопаль, В.А. Рудьєв, П.В. Кондратенко та ін.; за ред. О.М. Шестопаля. Київ: ННЦ ІАЕ, 2010. – 334 с.
5. Кучерук О.Я., Кисіль Т.М. Системний підхід в прийнятті управлінських рішень в садівництві. Проблеми системного підходу в економіці. – 2020. – №3 (77)-2. – С. 142-148.
6. Про затвердження галузевої Програми розвитку садівництва України на період до 2025 р. і галузевої Програми розвитку виноградарства та виноробства України на період до 2025 р.: наказ Міністерства аграрної політики України від 21 липня 2008 р. № 444/74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0444555-08#Text>